

Posudek

Disertační práce: „Role informace a komunikace v organizaci. Diagnostické nástroje informačních a komunikačních procesů“

Autorka: Mgr. Petra Zia Sluková

Školitel: PhDr. Richard Papík, PhD.

Oponent: doc. PhDr. Rudolf Vlasák

V úvodu svého posudku rád konstatuji, že jde o velmi hodnotnou práci, a to zejména z hlediska aktuálních potřeb aplikace moderních nástrojů optimalizace práce organizace s využitím soudobého poznání v oboru informační vědy a souvisejících disciplín. Autorka prokázala schopnost využít svých amerických studijních, vědeckých i praktických stáží a zasadit je také do českého akademického prostředí, konkrétně Filozofické fakulty UK. Kvituji, že se zde podařilo vytvořit výjimečnou rovnováhu mezi teorií a praktickými zkušenostmi, které ji konfrontují. Na rozdíl od mnoha různých literárních děl o managementu organizace, často od autorů, kteří pravděpodobně nikdy nic neřídili, setkáváme se zde s prací vzniklou na bázi hluboké znalosti problémů spojených se skutečným řízením a vytvářením reálných komunikačních sítí komunikujících informace mezi účastníky pracovního procesu v rámci určitého organizačního systému.

Také však hned na začátku svého posudku musím podotknout, že jsem zastáncem pojetí informační vědy jako teoretické báze pro zkoumání procesů komunikace informací ve společnosti a proto se mi spojení pojmů označovaných výrazy „informace“ a „komunikace“ jeví jako samozřejmé. I když to přesně tak v úvodu posuzované disertace není zřejmé, z dalšího jejího obsahu nakonec právě k propojení obou předmětných pojmů samozřejmě dochází. A musím uznat, že velmi účelně ve prospěch výsledné metodologie pojetí dnes velmi významné operace, a to informačního auditu jako diagnostického nástroje optimalizace fungování organizace.

Autorka postupuje ve výkladu zvoleného téma velmi, možno říci až příliš důkladně systematicky. Tím mám na mysli např. zahájení práce relativně jednoduchými definicemi samotného, velmi diskutovatelného pojmu informace, nebo zase vcelku jednoznačného ICT. To by bylo účelné v práci mimo obor informační vědy, ale v písemnostech zaměřených na specifické problémy z tohoto oboru je to nadbytečné. Vede to ke zbytečným polemikám, které budou asi uvnitř oboru informační vědy nekonečné. Ukazuje to i těch několik definic či pojetí, které autorka náhodně vybrala. Naopak zcela správně se tu zabývá termínem „audit“, nebo „organizace“. Ovšem vlastní analýza pojmů spojených s problémem, kterému se autorka v disertaci věnuje zásadně, uvedená ve druhé kapitole, je zcela přesvědčující a z hlediska tematického jádra práce naprosto relevantní. Kvituji, že vzala v potaz i takové autory, jako jsou Fritz Machlup a John Hirschleifer nebo dokonce našeho významného filozofa a sociologa Lamsera. Uznávám názorovou šíři, s níž se zde pracuje, i když bych měl na mysli raději užší pojem informace než ten téměř bezbřehý, s nímž už nepracuje obor „informační věda“, ale jiné obory, jako jsou

matematika, biologie, strojírenství a ovšem i informatika, resp. computer science. Pokud se stručně představují různá pojetí informace podle hlavní profese jejich protagonistů (str. 20), mohl by být z profese ekonoma také zmíněn Friedrich von Hayek, který se pojmem a ekonomickou úlohou informací zabýval s mimořádným zaujetím mezi ekonomy. Na druhé straně mě velmi pozitivně zaujala pasáž věnovaná komunikačním modelům, a to s retrospektivou až k Aristotelovi. Z hlediska hlavního zaměření práce je to zcela relevantní. Navíc autorka v jejím závěru došla i k rámcovému komparativnímu zhodnocení jednotlivých modelů.

Za jednu z klíčových částí disertace lze pokládat třetí kapitulu, věnovanou zejména virtuálnímu typu moderní organizace. V této části mě ale zaujalo, že se z hlediska teorie tohoto směru v managementu a také samotném provozním výkonu čerpá především z literatury 90. let minulého století. Možná by autorka mohla v průběhu obhajoby doplnit tuto část zdrojů z nejnovější doby, možná také s uvedením několika příkladů soudobých významných virtuálně pojatých organizací.

V 4. kapitole už disertace dospívá k jisté integraci dosavadních zkoumání pojmů „informace“, „komunikace“ a „organizace“. Možná nadbytečně se zde ještě vrací k některým dosud neuvedeným pojetím informace, jako např. 81 (Braman) aj. Je to ovšem organicky zapojeno do už komplexního pojetí organizace z hlediska funkční charakteristiky jejího informačního a komunikačního vybavení či kultury. Zejména část věnovaná komunikační kultuře a obecně „klimatu“ uvnitř organizace je velmi důkladně a zajímavě zpracována, s využitím prací autorů z několika posledních desetiletí. Autorka by ještě během obhajoby mohla stručně okomentovat vliv vstupu technologie intranetu do informačně komunikačního prostředí organizace, pokud (a nejsem si zcela jist, že ano) to způsobilo v dosavadní situaci významnou změnu. Souvisí s tím možná metoda CMC, která je zmíněna na str. 99.

Zvláštní pozornost z hlediska ústředního téma disertace autorka zaslouženě věnuje problematice diagnostiky informačně komunikačním systémům organizací. Využila k tomu podle mého názoru vyčerpávajícího spektra zdrojů a záslužné je i její zhodnocení jejich přínosu v závěru čtvrté kapitoly.

Ve schématech na obr. 13 až 19 mě není zřejmé spojení „sběr u dat“ ve druhém políčku od shora. Nemělo tam být „sběr dat“? V textu se pak píše „sběr informací“, před čímž bych dal přednost výrazu „sběr dat“. Víím, že výraz „řízení informací“ (viz str. 156 a další) nebo dokonce „řízení znalostí“ (v popisu auditu australského ministerstva – mimochodem kterého? - v příloze) se už poněkud vžil, ale mně se přece jen jeví jako poněkud nepatřičný. Za přirozenější bych pokládal např. „řízení informačních procesů“.

Z formálního hlediska lze vytknout jen drobné chyby, jako jsou např. nesprávně odkloněny závorčky nebo čárky (s mezerou) od slov (např. několikrát se tak stalo na str. 78), chybějící označení prvního kvadrantu na str. 148 aj. Spíše za zbytečnou skromnost pokládám, že autorka na titulní stránce na rozdíl od jména svého školitele neuvedla také svůj titul. Poděkování bych zařadil do předmluvy.

Jako starý bohemista mám problém s přechylováním, resp. spíše s nepřechylováním ženských příjmení, a tak jsem si všiml jisté nedůslednosti u autorky Elisabeth Ornové/Orna. V citacích se musí samozřejmě psát jako Orna, ale pak ji autorka zmiňuje v běžném textu, a tam ji jednou (na str. 125) napsala bez přechýlení, kdežto na str. 128 v nadpisu a pak i dále ji píše (i když ne zcela soustavně,

např. na str.145 zase „Orna“) pro mne sympaticky s přechýlením. Když porovnáme to znění z nadpisu i dále v textu, ale tam bohužel někde také bez přechýlení, není to první pro nás Čechy (a věřím, že i nebohemisty) sympatičtější, i když to druhé není chybné?

Upoutal mě také výběr citací, které jsou uváděny vždy na počátku hlavních kapitol. Mezi nimi pak zvláště vhodně vybraný citát z Martina Luthera Kinga Jr. u páté kapitoly.

Předpokládám, že autorka ještě v průběhu oponentury blíže vysvětlí, proč vybrala pro ukázkou informačního auditu daného (kterého) australského ministerstva a také zda se nepokusila svoji verzi dotazníků (v přílohách 2 a 3) ke komunikačnímu auditu někde alespoň na zkoušku uplatnit, příp. s jakým výsledkem.

Z hlediska celkového hodnocení je podstatné, že se autorce podařilo, a to dosti obšírně, zdokumentovat, vyložit a zdůvodnit interakce mezi informací, komunikací a organizací jako objekt zkoumání. Jde o fakty a zkušenostmi podloženou monografii, která se jistě stane jedním z dobře využitelných učebních textů studijních programů Informačních studií a knihovnictví nejen na INSK, kde doktorandka sama učí. Navíc se tematicky zařazuje do průkopnické větve rozvoje našeho oboru.

Vzhledem k tomuto celkovému hodnocení doporučuji disertační práci Mgr. Petry Slukové „Role informace a komunikace v organizaci. Diagnostické nástroje informačních a komunikačních procesů“ k obhajobě.

V Praze 16. května 2012

doc. PhDr. Rudolf Vlasák